

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘

ความมุ่งมั่นของนักรบ

พระพุทธศาสนาเท่านั้นที่สามารถแก้การเกิดตายของสัตว์โลกได้ และพระพุทธศาสนามีความมุ่งหมายที่จะประกาศธรรมสอนโลก เพื่อแก้การเกิดตายของสัตว์ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่โตเรื้อรังประจำวัฏจักรนี้มานานแสนนาน ไม่มีสิ่งใดในโลกทั้งสามนี้จะแก้ปัญหานี้ให้เสร็จสิ้นไปได้ หรืออย่างน้อยก็เบาบางไม่มี มีพุทธศาสนาเท่านั้น ทำไม่ถึงทราบว่ามีพุทธศาสนาเท่านั้น ก็เพราะศาสนานี้แสดงถึงสัจธรรมทั้งสี่ประการ นี่คือธรรมเครื่องสังหารวัฏจักรโดยแท้ อย่างอื่นไม่มีทาง

เมื่อได้เข้าใจจากการได้ยินได้ฟังแล้ว จะเป็นทางหนังสือก็ตาม จากครูอาจารย์ก็ตาม หรือจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าก็ตาม แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติตามหลักสัจธรรม ที่เป็นเครื่องมืออันยอดเยี่ยมทำลายวัฏจักรวัฏจักรของสัตว์โลกนี้ อันนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนโดยไม่ต้องถามผู้ใดเลย ขอให้ดำเนินตามหลักสัจธรรมทั้งสี่หรือสติปัญฐาน ๔ นี้เถอะ นี่เป็นธรรมที่แน่นอนตายตัวที่สุด ไม่มีกิเลสตัวใดจะเล็ดลอดออกไปจากเครื่องมืออันนี้ที่จะสังหารไม่ได้ หรือค้นไม่พบหาไม่เจออย่างนี้ไม่มี

สัจธรรมทั้งสี่จึงเป็นเครื่องยืนยัน หรือเป็นหลักชัยของพระพุทธศาสนามาเป็นประจำศาสนา นี้ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ใดเป็นศาสดาเอกขึ้นมาก็ตรัสรู้สัจธรรมทั้งสี่นี้ และนำสัจธรรมทั้งสี่นี้ประกาศกังวานโลกเรื่อยมาจนกระทั่งถึงพวกเรา นี่เป็นศาสนธรรมหรือเป็นสัจธรรมที่ถูกต้องแม่นยำ และสมมักสมหมายแก่ผู้ปฏิบัติโดยไม่ต้องสงสัย

ความมุ่งหมายบ่งบอกอย่างชัดเจนก็คือ เพื่อแก้ปัญหาคือความเกิดตายของจิตแต่ละดวง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์เราเป็นสำคัญ ผลพลอยได้ต่อไปคือ เมื่อยังไม่ถึงจุดหมายปลายทางที่พุทธศาสนาต้องการอย่างแท้จริง ก็ให้ไปเกิดในสถานที่ดี ความทุกข์เบาบางลง และเป็นการสร้างอุปนิสัยให้มีความมากมูนขึ้นโดยลำดับ สิ่งที่เป็นข้าศึกต่ออรรถต่อธรรมต่อความที่จะไม่ให้เกิดตายนั้นได้แก่กิเลส อันนี้ก็จะค่อยเบาบางลงไปโดยลำดับลำดับ เพราะฉะนั้นท่านจึงเรียกว่าสร้างบารมี ความจริงก็คือสังหารสิ่งที่เป็นข้าศึกอยู่ภายในจิตใจนั้นแล

การสังหารเป็นประโยชน์อันสำคัญมาก สำหรับผู้มุ่งหวังความพ้นทุกข์ต้องทำอย่างหนักมือ สละเป็นสละตายเช่นเดียวกับเขาเข้าสู่แนวรบ ชนะนั้นเป็นความมุ่งหมายของนักรบ เอ้า ไม่ชนะก็ตาย เป็นความมุ่งหมายอย่างแรงกล้าของนักรบในสงคราม นี่ก็เช่นเดียวกัน เป็นความมุ่งหมายอย่างแรงกล้าของพระพุทธเจ้า ที่จะ

ประกาศธรรมสอนโลกให้รู้ได้เห็นตามพระองค์ท่าน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสังหารกิเลสซึ่งฝังจมอยู่ในจิตให้หลุดลอยออกไป ได้ตรัสรู้หรือได้บรรลุธรรมตามเสด็จพระพุทธเจ้าท่าน ดังพระเบญจวัคคีย์ทั้งห้าเป็นต้น นี่เป็นพระประสงค์อย่างแรงกล้าของศาสดาองค์ปัจจุบันของเรา

จากนั้นก็ลดหย่อนกันลงไปตามกำลังวาสนาของผู้จะก้าวเดินได้เพียงใด และจะสังหารวัฏจักรวัฏจิตสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อจิตใจนี้ได้มากน้อยเพียงไร เช่น ไม่ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์บุคคลก็ให้เป็นพระอนาคาบุคคล ไม่ได้พระอนาคาบุคคลก็ให้ได้พระสกิทาคาบุคคล หากไม่ได้ถึงขั้นพระสกิทาคาบุคคลก็ให้ได้พระโสดาบันบุคคล หรือเป็นกัลยาณปุถุชนเป็นลำดับลำดับลงมา นี่เป็นผลพลอยได้ที่เคลื่อนมาหรือที่ลดหย่อนลงมา จากอันดับหนึ่งคืออรหันต์บุคคล ซึ่งเป็นภูมิที่สูงสุดหลุดพ้นจากการเกิดแก่เจ็บตายโดยประการทั้งปวง

รองลำดับลงมาคือพระอนาคามี ท่านเหล่านี้ที่อยู่ของท่านเป็นความแน่นอนตามชั้นภูมิแห่งธรรมของท่านที่แก่กล้า มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน อันดับแรกก็ไม่พ้นที่จะเกิดชั้นสุทธาวาสในชั้นที่หนึ่ง คืออวิหา ชั้นที่สองตามภูมิแห่งจิตภูมิแห่งธรรมอติปา ชั้นที่สาม สุทัสสา ชั้นที่สี่ สุทัสสี ชั้นที่ห้าเรียกว่าแก่กล้าเต็มที่ ออกนิฏฐา เลยจากออกนิฏฐาแล้วก็หลุดพ้นก้าวเข้าสู่นิพพาน เป็นลำดับลำดับมาเช่นนี้ นี่เป็นพระประสงค์ของพระพุทธเจ้าผู้ประทานพระศาสนาไว้ ตลอดถึงการแนะนำสั่งสอนสัตว์โลก ทรงมีความมุ่งหมายอย่างนี้เป็นสำคัญภายในพระทัย

เราจะเห็นได้จากปัจฉิมยาม ทรงเล็งญาณดูสัตว์โลกว่าผู้ใดจะมาข้องกับตาข่ายคือพระญาณของพระองค์ และชีวิตจะมาถึงอย่างรวดเร็วทั้ง ๆ ที่มีนิสัยอยู่นั้น ก็เสด็จไปโปรดคนนั้นก่อน การไปแสดงธรรมในสถานที่เช่นใด มีความมุ่งหมายอย่างแรงกล้าสำหรับธรรมประเภทสูงสุด นี่เป็นพื้นฐานแห่งพระทัยพระพุทธเจ้าไม่ทรงลดละ ผลพลอยได้ก็ดังที่กล่าวนั้น แสดงธรรมแต่ละครั้ง ๆ ด้วยความสัตย์ความจริง ด้วยความรู้ความเห็นจากพระทัยของพระองค์จริง ๆ แสดงอย่างอาจหาญให้บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายได้ทราบ บางพวกได้สำเร็จพระอรหันต์ผลในขณะที่ฟังนั้นแล บางพวกสำเร็จพระอนาคา บางพวกสำเร็จพระสกิทาคา บางพวกสำเร็จพระโสดา บางพวกก็เข้าถึงสรณะเป็นกัลยาณปุถุชน นี่เป็นผลพลอยได้โดยลำดับลำดับมา เรียกว่าผลตั้งแต่สุดยอดโดยลำดับลงมาดังที่กล่าวนี้ เป็นความมุ่งหมายของศาสดาที่ประทานพระโอวาทไว้ และประทานธรรมแก่โลกตลอดมา

เพราะฉะนั้นพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาที่สำคัญมาก ในการแก้ความเกิดตายประจำจิตของสัตว์โลก ให้หลุดพ้นไปได้เป็นอันดับแรก อันดับต่อไปก็ตัดทอนวัฏวนวัฏ

จิตวัฏจักรที่แสนยืดยานั้น ให้หดสั้นเข้ามาโดยลำดับลำดับ จนกระทั่งกุดตันไปไม่มีอะไรเหลือภายในจิตใจ กลายเป็นใจที่บริสุทธิ์พุทธโธขึ้นมาก็เพราะศาสนธรรมเหล่านี้ นี่จึงเรียกว่าเป็นศาสดาองค์เอกด้วย เป็นศาสนธรรมที่เอกด้วย เรียกว่าพุทธศาสนานี้เป็นพระพุทธานุศาสนานี้เอก

เอ้า อยากทราบว่าคุณพระพุทธานุศาสนานี้เอกให้ดำเนินตาม ปรียัติศึกษามาแล้ว ได้ยินได้ฟังจากครูจากอาจารย์มาแล้ว เริ่มต้นตั้งแต่ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ที่ได้รับมาจากอุปัชฌาย์ เรียกว่าเป็นการศึกษาแล้วในเบื้องต้น แล้วดูตำรับตำราและฟังจากครูจากอาจารย์ จากนั้นก็นำไปประพฤติปฏิบัติตามที่ท่านสอนนี่จะไม่เป็นอื่น ผลอย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องได้อย่างแน่นอน เพราะธรรมเหล่านี้ดีตะล่อมเข้าสู่จิตอันเป็นผลที่จะได้ดังที่กล่าวมาแล้วทั้งนั้น นับแต่อรหันตบุคคลลงมาจนกระทั่งถึงกัลยาณปุถุชน จะไม่นอกเหนือจากสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว ด้วยการปฏิบัติของผู้เอาจริงเอาจังนี่เลย จะต้องปรากฏ นี่เป็นข้อยืนยันคือภาคปฏิบัติ

ปรียัติเมื่อศึกษาแล้วให้ปฏิบัติ ตั้งแต่เริ่มจิตตภาวนา จะกำหนดพุทโธ ธัมโม สังฆโม ในภาวนาบทใดก็ตาม นี่เรียกว่าภาคปฏิบัติ พยายามรักษาใจ บังคับจิตใจไม่ให้คิดไปในสิ่งที่ไม่ควรคิด เรียกว่าสิ่งที่ผิด ไม่ให้คิด พยายามหักห้ามไม่ให้คิด ให้คิดในสิ่งที่ถูก เช่น คำบริกรรมภาวนา นี่เป็นหลักใหญ่ของการอบรมบ่มอินทรีย์ของตัวเอง จนปรากฏเป็นความสงบเย็นขึ้นมา นี่ละเราพิสูจน์จิตตัวเกิดตายที่ว่าเกิดตาย ๆ หมายถึงจิตนี้มีเชื้อ แล้วเข้าไปอาศัยร่างนั้นร่างนี้ ร่างหยาบร่างละเอียด ร่างที่มองไม่เห็นด้วยตาเนื้อก็มี ร่างที่มองเห็นได้ชัดเจนอย่างสัตว์บุคคลทั่ว ๆ ไปนี่ก็มี อย่างเป็นเปรตเป็นผี เป็นอสุรกายที่ให้ชื่อให้นามต่าง ๆ นั้นไม่มีประมาณ มากยิ่งกว่าที่เรามองเห็นด้วยตานี้เป็นไหน ๆ นี่ก็เป็นภพแต่ละอย่าง ๆ ที่จิตเข้าไปแทรกสิงไปอาศัย ตัวจิตเองไม่เคยตาย ตัวจิตเองไม่เคยฉิบหาย หากเป็นนักท่องเที่ยวย่างนี้ตลอดมา

ดังหลวงปู่มั่นท่านว่าไว้ว่า จิตคือนักท่องเที่ยว นั้นละท่านผู้ปฏิบัติเป็นผู้พูดออกมาเอง ด้วยความรู้จริงเห็นจริงจริง ๆ ไม่ใช่พูดออกมาแบบด้นเดาเกาหมัด ผู้ปฏิบัติพูดตรงไหนถูกตรงนั้น เพราะท่านพูดออกมาจากภาคปฏิบัติของท่าน ความรู้ความเห็นของท่านประจักษ์ใจเต็มที่แล้ว จึงสามารถพูดออกมาได้อย่างเต็มปากไม่กระดาก ไม่สะทกสะท้าน ท่านว่าจิตก็คือนักท่องเที่ยว นี่ละความท่องเที่ยวของจิตเป็นสำคัญ เราจะเริ่มทราบตั้งแต่ภาคปฏิบัติจิตตภาวนา

เอ้า เริ่มทำจิตให้สงบ ถ้าเราอยากจะทราบตามหลักความจริงที่พระองค์ประกาศสอนไว้ตั้ง ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้ว มันมีแต่ชื่อ ส่วนมากมีแต่ความจำเต็มหัวอก ความจำเต็มปาก พูดได้คล่องยิ่งกว่านกขุนทอง แต่ภาคปฏิบัติไม่ปรากฏ ก็เลสตัวไหนจะเป็นตัว

ที่เปราะที่สุด หลุดลอยออกไปโดยที่ไม่ได้ชำระสะสางกันบ้างเลยนั้นไม่เคยมี ในธรรมของพระพุทธเจ้าบทไหนได้กล่าวไว้ว่า บรรดาภิเลสหรือหลานหลนของกิเลสเปราะ แม้ปุ๋ยตายายของกิเลสจะเหนียวแน่นแก่ผูกมัดพวกเราก็ตาม แต่หลานหลนของกิเลส นั้นเปราะ อย่างนี้ไม่เคยมี พอมันเป็นยังไง ปุ๋ยตายายมันเป็นยังไง หลานหลนมันเป็นยังไงนั้น มันเหนียวมันแน่นเหมือนกันหมด แสดงออกมาแต่ละอย่าง ๆ มีแต่ลวดลายของกิเลสทั้งนั้น ที่จะทำให้เรารุ่มหลงแล้วยอมจำนนตามมันหาทางต่อสู้อย่างไรไม่ได้ แน่ๆ นี่ละเรื่องของกิเลสเป็นเช่นนี้

เพราะฉะนั้นจึงต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณาอย่างเอาจริงเอาจัง สังเกตในภาคปฏิบัติ อย่างอื่นไม่ทราบ จำก็จำเฉย ๆ ดังที่กล่าวนี้แหละ ไม่มีทางทราบเรื่องจิต จะถือเอาทั้งกายนี้เลยว่าเป็นตัวของเรา ร่างกายทั้งหมดนี้ซึ่งเป็นเรื่องของธาตุ ๔ ธาตุดิน ธาตุ น้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ผสมกันเข้าโดยจิตเข้าไปอาศัยนี้แล้วว่าเป็นตัวเสียทั้งหมด ซึ่งผิด ไม่มีอะไรที่จะให้อภัยเลย นอกจากมอบให้กิเลสเอาขึ้นเขียงไปเสียเท่านั้น ไม่ต้อง กุสลาธมฺมา คือความฉลาดตามกันไปได้เลย มอบให้กิเลสเอาไปกินหมด นี่เป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงต้องได้พิจารณา กำหนดเบื้องต้นเอาให้จิตสงบเสียก่อน เมื่อจิตสงบแล้ว จิตจะหดตัวเข้าไปสู่ความเป็นตัวของตัว ไม่ฟุ้งฟิงไม่อาศัยร่างกายส่วนต่าง ๆ ทางตาจิตก็ไม่ออก ทางหูจิตก็ไม่ออก ทางจมูกทางลิ้นจิตก็ไม่ออก ทางกายสัมผัสนั้นสัมผัสนี้จิตก็ไม่ไปสนใจไม่ออก มีความรู้โดยเฉพาะ

เฉพาะอย่างยิ่งในขั้นเริ่มแรกที่ยังไม่สงบตัว ให้อยู่กับคำภาวนาคำบริกรรมจะเป็นคำใดก็ตาม ให้ฝากเป็นฝากตาย ฝากความรู้สึกทุกแห่งทุกมุมไว้กับคำบริกรรมนั้น เช่น พุทโธ ๆ เป็นต้น หรือกำหนดลมหายใจเรียกว่าอานาปานสติ ก็ให้รู้ลมเข้าลมออก รู้อยู่เท่านั้นไม่ต้องมุ่งหมาย ไม่ต้องไปคาดคะเนถึงมรรคถึงผลว่าจะเกิดขึ้นเป็นยังไงต่อ ยังไง ตลอดถึงการวาดหาวาตวิมานต่าง ๆ ขึ้นมาภายในจิตใจ ห้ามทั้งนั้น ให้มีความรู้ อยู่อันเดียวกับลม ให้มีความรู้อันเดียวกับคำว่าพุทโธ ๆ เป็นต้น นี่เท่านั้น แล้วจิตก็จะสงบตัวเข้ามา

ทำด้วยความมีสติ สติไม่มีไม่เป็นท่า ต้องมีสติบังคับ อย่างอื่นเราเคยรู้เคยเห็น เคยได้ยินได้ฟัง เคยสัมผัสสัมผัสกันมาแล้ว ไม่เห็นเกิดประโยชน์อะไรตั้งแต่วันเกิดมาจนกระทั่งบัดนี้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เพื่อทางออกของจิตที่จะไปสัมผัสสัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส หรือสิ่งต่าง ๆ ทั้งนั้น แล้วปรากฏเข้าสู่จิตใจ มีแต่ความแผดความเผา หาความเป็นมรรคผลนิพพานเลิศประเสริฐที่โหนมี ตามหลักธรรมดาของกิเลสที่จุดลากออกไปให้รู้ให้เห็นเป็นอย่างนั้น ที่นี้จะให้ธรรมเป็นที่เกาะของจิต เช่น พุทโธ เป็นต้น ให้รู้อยู่กับคำบริกรรมนี้แล้วจิตจะสงบเข้ามา

จิตเหนือความบังคับไปไม่ได้ ตั้งแต่กิเลสบังคับจิต จิตยังต้องเป็นไปตามกิเลส เหตุใดธรรมะบังคับจิต จิตจะไม่เป็นไปตามธรรมะมีอย่างเหวอ ถ้าบังคับไม่ได้ศาสนามีมาได้ยังไง พระพุทธเจ้าสอนโลกให้วิเศษไปไม่รู้ก็หมิ่นก็แสบก็ล้าพระองค์แล้ว สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จนกระทั่งถึงพระอรหันต์บุคคลทุกประเภท มีแต่ธรรมทั้งนั้นกลิ่นกรองจืดลากไปได้ กิเลสตัวใดไม่เคยจืดลากคนให้เป็นอรหันต์คน ให้เป็นของประเสริฐได้เลย เหตุใดจึงจะต้องไปสนใจกับความสัมผัสสัมพันธ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย อันเป็นเรื่องของกิเลสหนักหนา เราจะบังคับจิตใจของเราให้อยู่กับคำบริกรรมเพียงเท่านั้น ตามกาลตามเวลาของเราก็จะทำ ทำไมจะทำไมไม่ได้ ถ้าเราไม่จิตจางเสียเกินไป จิตมันเฉื่อยชาเสียเกินไปเท่านั้นไม่มีอย่างอื่น

ต้องให้หนักแน่นชินักปฏิบัติ กิเลสมันหนักแน่นขนาดไหนมาตั้งกับตั้งกัลป์ เคยอ่อนตัวลงเมื่อไร เราทำไมจึงอ่อนเปี้ยก ๆ อยู่ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่ว่าเราเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ต้องให้มีความเข้มแข็ง เอาให้ได้ให้จิตได้สงบให้เห็นต่อหน้าต่อตา พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างนี้แท้ ๆ และผู้ปฏิบัติตามก็เคยรู้เคยเห็นมาอย่างนี้นับจำนวนไม่ถ้วนเลยทีเดียว ได้ผลเป็นที่พอใจ ตามเสด็จพระพุทธเจ้าทันมีมากมาย นี่ล้วนแล้วแต่บังคับ

จิตเป็นของบังคับได้ จิตเป็นของฝึกฝนทราบได้ มีความสงบเย็นลงไปได้เป็นขั้น ๆ ตามขั้นตามภูมิของการฝึกการอบรมหลายครั้งหลายหน ก็ละเอียดลงไป ทีนี้เมื่อจิตสงบตัวเข้าไป แสดงว่าจิตนี้ไม่พึ่งพึ่งอิงอาศัยกับสิ่งภายนอกแล้ว มีตา หู จมูก เป็นทางเดินออกไป เข้าสู่ความเป็นหนึ่ง คือรู้โดยลำพังตัวเอง แม้ที่สุดคำบริกรรมที่บริกรรมอยู่นั้นก็ปล่อยกันได้ หรือคำบริกรรมกับความรู้นั้นก็กลมกลืนเป็นอันเดียวกัน จะบริกรรมหรือไม่บริกรรมก็ตามก็รู้อยู่นั้นแล เช่น พุทโธ แปลว่าธรรมชาติที่รู้ คำว่าพุทโธกับความรู้อันกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน

ลมหายใจก็เหมือนกัน ลมหายใจกับความรู้อันละเอียดลงไป ๆ จนกระทั่งลมหายใจหายเงียบไปเลยในความรู้สึก แต่จะหายไปไหนก็ช่างเถอะลม ไปตามเอามันทำไม เรากำหนดลมก็เพื่อจะให้จิตไปยึดไปเกาะที่ลม มีจุดเดียวเพื่อให้จิตเป็นที่ยับยั้งตัวเองให้เป็นที่เกาะ ทีนี้เวลาลมหมดไป จิตย้อนเข้ามาสู่ความเป็นตัวของตัวแล้วความรู้นี้ไม่หมด ให้อยู่อยู่กับความรู้นั้น หากรู้เองเมื่อจิตถึงขั้นนี้แล้ว เริ่มรู้แล้วว่าร่างกายเป็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งหนึ่งต่างหาก ความรู้เป็นสิ่งหนึ่งต่างหาก นี่ภาคปฏิบัติทำให้รู้ให้เห็นในตัวเองนั้นแหละไม่ต้องไปถามใคร นี่ละท่านว่า สนฺทิกฺขุญฺโถ เริ่มปรากฏแล้ว

แต่ก่อนความรู้นี้ชานไปหมดทั้งร่างกายนี้ ถ้าว่าจิตก็เป็นไปหมดทั้งตัว ว่าตัวเป็นไปหมดทั้งจิต จะตะตะต้องสัมผัสอะไรก็โดนแต่ตัว ๆ จะบังคับบัญชาตัวเพื่อประกอบความพากเพียรตัดสันดานกิเลส ก็ไปโดนเราอยู่ในกิเลสนั้นเสีย โดนกิเลสอยู่ในเรานั้น

เสีย สุดท้ายก็ก้าวไม่ออกเพราะกลัวกิเลสจะเจ็บ กลัวเราจะลำบาก นี่มันคละเคล้ากันไป ถึงขนาดนั้นแล้วเราจะทำความเพียรได้ยังไง เพราะเราก็สงวนแล้วว่าทั้งเราทั้งมันเป็น เราเสียทั้งหมด เจ็บนิดป่วยหน่อยก็ว่าเป็นเราเจ็บปวดไปเสีย เลยสงวนไว้หมด มีกิเลส จับจองไว้หมดธรรมะเลยแยกไม่ออก แทรกเข้าไม่ถึง ซึมเข้าไม่ได้ สุดท้ายก็ได้แต่ความ เจ็บปวดรวดร้าว ได้แต่ความเข็ดความหลาบ จะนั่งภาวนาแต่ละครั้ง ๆ เหมือนจะเอาไป ฆ่า มันเข็ดมันหลาบ นั่นคือสติตั้งไม่มี ปัญญาไตร่ตรองไม่มี มีแต่เรื่องที่กิเลสเอาไป กินหมด จนกระทั่งถึงความเข็ดหลาบ ภาวนาเพื่อความเข็ดหลาบ ก็เรียกว่าขึ้นเขียงให้ กิเลสยาละชอยอย่างนั้น

พาดลงไปให้ได้เป็นความตุดตี๋ม เอาจนกระทั่งถึงวันนี้ได้ความรู้ความเข้าใจ อย่างนี้ นั่น เกิดความกระหึ่มยั้มย่องขึ้นแล้ว ศรัทธามีแล้วจาก สนุทธิภูฏิกโก คือความ เห็นความรู้ความสงบแห่งใจของตนเอง จากนั้นก็เริ่มเข้าไป จิตสงบแนวเข้าไป ร่างกาย นี้หายเจ็บหายปวดหายเมื่อยหายเหนื่อย หายอะไรไปหมด เหลือแต่ความรู้อุ่น ๆ อยู่ กับตรงนั้น นี่ละคือความรู้ นี่ได้เค้าแล้ว เค้ามันอยู่ตรงนี้ อ้อ นี่ความรู้เป็นอย่างนี้ เพียง เท่านั้น จลศรัทธาเริ่มปรากฏแล้วว่าจะไม่หวั่นไหวโยกคลอน วันนี้รวมได้คิดได้หลักได้ เกณฑ์อย่างนี้ วันหลังไม่รวมก็ตาม ความรู้เช่นนี้ความเชื่อเช่นนี้ความเคยเป็นเช่นนี้ จะ ไม่ถอนจากความรู้สึกนั้นเลย ท่านเรียกว่าจลศรัทธาความไม่หวั่น ถึงจะไม่รวมไม่สงบ ก็ตาม ก็เคยสงบแล้ว เชื่อแน่ จะให้เป็นอย่างนั้นหนึ่ง หรือควรจะเป็นยิ่งกว่านั้นให้ได้ยิ่ง กว่านั้นหนึ่ง แน่ะ สุดท้ายจิตก็สงบแนว

ความสงบของจิตนี้แลเป็นเครื่องประกาศให้เราารู้ชัดเจนว่า จิตกับกายเป็นอัน หนึ่งต่างหาก แยกจากกันโดยไม่ต้องไปถามใคร สนุทธิภูฏิกโก ประกาศเอง ทีนี้เวลาจิต ถอนออกมาหรือชานออกไปสู่ร่างกายส่วนต่าง ๆ มันก็รู้ชัดอยู่อย่างนั้นละว่า จิตเป็นอัน หนึ่ง กายเป็นอันหนึ่ง ไม่ใช่อันเดียวกัน นี่เป็นภาคหนึ่งที่เราจะแยกถึงเรื่องเกิดการ ตายจากจิตของเราให้เห็นได้ชัดเจน เริ่มแรกตั้งแต่นี้ละไป นี่ก็เรียกว่าทราบในเรื่อง ระหว่างกายกับจิต ก็พอทราบ

พอละเอียดเข้าไปทางด้านปัญญา ใช้ปัญญาพิจารณาพิจารณาร่างกายนี้มันเป็นอะไร หลักธรรมชาติของมันก็เคยให้ชื่อตามชื่อเดิมของมัน คือ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ส่วนที่ แข็งภายในร่างกายของเรา เช่นเนื้อ เช่นหนัง อย่างนี้เป็นต้น ท่านเรียกว่าธาตุดิน ส่วน น้ำที่ซึมซาบอยู่ทั่วสรรพางค์ร่างกายเรียกว่าธาตุน้ำ ลมมีลมหายใจเป็นต้น เรียกธาตุลม ไฟคือความอบอุ่นภายในร่างกายของเรานี้เรียกว่าธาตุไฟ ทั้งสี่อย่างนี้รวมตัวอยู่ มีจิต เข้าไปแทรกสิง เป็นเจ้าตัวการหรือเป็นเจ้าของอยู่ในนั้น สิ่งเหล่านี้จึงให้ชื่อขึ้นมาอีกว่า เป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นเราเป็นเขา เป็นหญิงเป็นชาย ความจริงก็คือ ธาตุ ๔ ดิน น้ำ

ลม ไฟ นั้นแล โดยหลักธรรมชาติของมัน เราพิจารณาลงไปก็รู้ได้ชัด จากนั้นก็แยกออก โดยทางปัญญาให้เห็น

จะพูดถึงเรื่องปฏิภูลก็เอาให้มันเห็นชัด อะไรจะปฏิภูลยิ่งกว่ามนุษย์วะ สัตว์มัน ปฏิภูลที่ไหน เอามาเป็นอาหารเคลื่อนตลาดไป มนุษย์เอามาเป็นอาหารได้ยังไง มัน ปฏิภูลขนาดไหนถึงเอามาเป็นอาหารไม่ได้ แดกฮือกันทั้งบ้านทั้งเมือง เอามนุษย์เข้าไป ไว้ตลาดไหนตลาดนั้นแดก ถ้าเป็นสมัยทุกวันคนพอรู้ดีรู้ชั่วอยู่ พอเป็นมนุษย์อยู่บ้านนะ ถ้าเป็นยักษ์ไปแล้วเอาอะไรมามันกินหมดไม่เหลือ พิจารณาดูซิ แยกเรื่องของปฏิภูล

เรื่อง อนิจจัง ทุกขัง อนตตา ก็ประกาศกังวานอยู่ในตัวของเราตลอดเวลาตาม หลักความจริง ทำไมจึงให้กิเลสมันหลอกเอาว่าเป็นของสวยของงาม มันงามที่ตรงไหน มันเสกกันอยู่ตลอดเวลา กิเลสมันแหละเสก ตัวปลอม ๆ มันตัวเสกเก่ง และจิตของเรา ก็พลอยปลอมไปตามมันไปกับมัน ก็เลยเชื่อมันไปตามมันไปอย่างนั้น จึงใช้วิปัสสนา แยกตั้งที่ว่านี้ หลายหลายหนก็ซึมซาบเข้าไป ๆ เห็นตามความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงสั่ง สอนวาง ๆ ๆ เข้าไปเรื่อย ๆ ๆ ต่อไปก็แน่นเข้าไป ๆ ชัดเข้าไปว่ารูปคือธาตุ ๔ ดินน้ำลม ไฟนี้ไม่เป็นเราแล้วยังไม่แล้ว เวทนาคือความสุขความทุกข์ เจย ๆ ในส่วนร่างกายนี้ก็ไม่ ใช้เราอีก เราอย่าด่วนพูดถึงเรื่องจิตถึงเวทนาทางจิต เอาอันนี้ก่อน เวทนาทางร่างกาย ของเราเนี่ย แยกธาตุ แยกเวทนา สุข ความทุกข์ เจย ๆ ภายในร่างกาย

สัญญา ความจำของจิตใจ แสดงออกไปจำนั้นจำนี้ แยกออกไปจำนั้นจำนี้ มันก็ไม่เที่ยงเหมือนกัน จะเอาอะไรมาเที่ยง จำได้แล้วหลงลืมไป เที่ยงได้ยังไงมันถึงหลงลืม สัญญา

สังขาร ความคิดความปรุง ปรุงเมื่อไรก็ดับ ปรุงขณะไหนก็ดับไปพร้อมเอา ความจริงจากมันที่ไหน ถ้าเป็นจิตแล้วทำไมจะดับ จิตไม่เคยดับ สิ่งทีออกไปเหล่านี้ เรียกว่าอาการของจิต มันดับได้ทั้งนั้นละ

วิญญาณ ความรับทราบ สิ่งสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย มันรับทราบทั้ง นั้น รับทราบในขณะใด สิ่งสัมผัสผ่านไปมันก็ดับไปพร้อม ๆ กัน นั้นเป็นของเที่ยงเมื่อไร อนิจจัง ทุกขัง อนตตา อยู่กับมันนั่นแหละ ให้มันเห็นชัดเจนนจนกระทั่งแยก ๕ อาการ นี้้ออกได้จากจิต

นั่นจิตรู้ชัดละนะ แยกได้ ๆ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อาการทั้งห้านี้ก็ไม่ใช่เรา ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่สิ่งนี้แต่เป็นอาการ เพียงอาศัยกันอยู่ รู้ได้อย่างชัด ๆ ภายใน จิตใจ นี้ละท่านเรียกว่า สนฺทภูจฺจโก คือรู้เองเห็นเองอย่างนี้ ประจักษ์เข้าไป ๆ สุดท้าย จนกระทั่งอันนี้ขาดสะบั้นออกไปเลย คำว่าร่างกายนี้ไม่ใช่เราแล้วก็ไม่ใช่ชัด ๆ จริง ๆ มันเห็นชัดเจนนขาดสะบั้นออกจากจิตจริง ๆ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เวทนาอัน

เกี่ยวกับเรื่องร่างกายนี้ก็เห็นได้ชัดขาดจากจิต มันเป็นสักแต่เวทนาอยู่ภายในกาย สัญญาก็ออกมาจากจิตก็ดับให้เห็น ๆ แสดงความแปรปรวนให้เห็น ดับไปพร้อม ๆ ก็รู้ชัดว่าไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่อันนี้ วิญญาณก็เหมือนกันรู้ได้ชัด นั้น

นี่ละหลักของปัญญา จะพิสูจน์เรื่องจิตว่ามันเกิดมันตายได้ยังไง อะไรพาให้เกิดตาย นี่ละปัญญาฟาดลงไปตรงนี้ เหล่านี้เป็นเชื้อเป็นแขนงของความเกิด แขนงของอวิชชา อวิชชา ญา ธาตุในความรู้ ถ้าจะแปลเป็นทางปริยัตินะ เอา ญา เป็น ชา อวิชชา รู้แต่ไม่แจ้งไม่ชัด รู้อะไรก็รู้ตัน ๆ เต่า ๆ ไปอย่างนั้นแล ท่านจึงเรียกว่าอวิชชา มันพาให้รู้แต่มันไม่ได้จริง รู้ก็รู้แบบลูป ๆ คล่า ๆ จึงเรียกว่าอวิชชา รู้ไม่แจ้งไม่ชัด รู้หลงมกาย ท่านจึงเรียกว่าอวิชชาความหลง

อันนี้มันอยู่ที่ไหน ดูไปรูปก็ไม่ใช่อวิชชา ไม่ใช่กิเลส ตา หู จมูก ลิ้น กาย ไม่ใช่กิเลส เมื่อเวลาพิจารณาเข้าไปด้วยปัญญาแล้วต่างอันต่างจริง มันเป็นทางเดินของจิตเพียงเท่านั้น เช่นอย่างทางเราออกไปโน้นไปนี่ ทวารทั้งห้าทั้งหกนี้เป็นทางเดินของจิตทั้งนั้นไม่ใช่จิต นี่ก็รู้ได้ชัด ตัดขาดออกไป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แต่ละอย่าง ๆ ก็ไม่ใช่จิต มันตัดออกไป ๆ ขาดออกไป นี่ละท่านเรียกว่าตัดภพตัดชาติตัดเข้าไปอย่างนี้ ภายในจิตภายในการปฏิบัติของผู้ปฏิบัตินั้นและจะไปถามใคร จะไปรอกถามพระพุทเจ้าทุกประโยคได้หรือ

พระพุทเจ้าประทานไว้แล้วธรรมะทั้งหมด สอนพวกเราสอนไว้แล้ว สุวากุขาโต ๆ ว่ายังไง ตรัสไว้ชอบแล้ว ๆ เข้าเดินตามนั้น เมื่อพิสูจน์เข้าไป ๆ ด้วยปัญญาหยั่งทราบเข้าไป เห็นได้ชัด ปล่อย ๆ มันปล่อยเองนะเมื่อรู้ชัดแล้ว มันจะเคยถือมาแน่นขนาดไหนก็เถอะ เช่นเดียวกับเขาจับคองูนั้นแหละ เข้าใจว่าเป็นอาหาร คัวขึ้นมาจากสุมจากแห จากที่ไหนก็แล้วแต่เถอะ เข้าใจว่าเป็นอาหาร หรือเข้าใจว่าเป็นปลาไหล คัวกำคอมันขึ้นมา พอยกขึ้นมาได้เห็นชัดเจนว่าเป็นงูเท่านั้นแหละ สลัดทิ้งเดียวเลย

นี่ก็เหมือนกัน เมื่อได้รู้ชัดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอสรพิษแล้วสลัดทิ้งที่เลย ยังเหลือแต่ความรู้มันเป็นยังไงละที่นี้ เมื่ออะไรก็ขาดไปหมด รูปก็ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่รูป ขาดกันแล้ว เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แต่ละอย่าง ๆ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่สิ่งเหล่านี้แล้วอะไรเป็นเรา เมื่อยังติดอยู่ตรงไหนมันจะว่าอันนั้นเป็นเรา เช่น ติดอยู่ในจิตมันก็ว่าจิตเป็นเรา นั้นเอากันตรงนี้ละ เมื่อมันหมดทางสัมผัสสัมพันธ์หมดทางแก้ไขแล้ว หรือว่ารู้ชัดตามเป็นจริงแล้ว มันจะปล่อยด้วยกันทั้งนั้นไม่มีอะไรเหลือ เช่นอย่างเรารบเข้าศึก ยิงไอ้คนนี่ตายแล้วจะไปยิงมันอีกอะไร ไปยิงคนที่ยังไม่ตายนั่นซิ ส่วนคนไหนตายแล้วข้ามศพมันไปยิงคนที่ยังไม่ตาย

อันนี้ก็เหมือนกัน ตัวไหนที่ตายแล้วมันรู้แล้ว ชัดแล้วปล่อยวางแล้ว ข้ามมันไป ๆ จนกระทั่งถึงจุดใหญ่คือมหากษัตริย์วัฏจักรวัฏจัต ได้แก่อะไร ก็ได้แก่อวิชา อวิชชา กับจิตกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน นี้ ๆ การพิสูจน์เรื่องการเกิดตายพิสูจน์อย่างนี้ชิ่งนัก ปฏิบัติ ให้มันเห็นชัด ๆ อย่างว่าแต่พระพุทธเจ้ามาสอนเลย ให้มันเห็นในตัวเองนี่เป็นไร ธรรมะเป็นของปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา ถ้าเป็นตลาดก็ตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน มีการ ล้ำสมัยที่ไหน นอกจากเราเสียเองให้กิเลสพาล้ำสมัย

ที่นี้พอเข้าถึงตรงนี้แล้วจะไม่ไปไหนละจิตนะ เคยพิจารณา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือเคยพิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันปล่อยไปหมดเพราะอิม แล้วพอแล้วจะให้พิจารณาอะไรอีก มันรู้ชัด ๆ ในจิตนี่นะ จึงเรียกว่า สนฺทิฎฐิโก มัน สัมผัสสัมผัสตรงไหนก็ลูกกลมเข้าไป ๆ สติปัญญาจะต้องจ่อเข้าไป ๆ รู้เท่าตรงไหน มันปล่อยของมัน ๆ จนกระทั่งเข้าถึงจิต ไม่ปล่อยจิตที่นี้ นั่น มันติดเนื่องจากยังไม่รู้เท่า นี่จึงไม่ปล่อยจิต หากติดอยู่กับจิตหลงอยู่ที่จิต เอ้า หลงที่จิต สติปัญญาฟาดลงไปมันมี อะไรอยู่ที่นั่น คั่นดู แยะ ๆ ออกมา จิตจะมาเป็นอาการ ๕ เป็นเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันก็รู้ ๆ มันแยบดับ ๆ คั่นไปคั่นมา

เอ้าที่นี้เราสรุปลงไปเลยนะ นี่ละปัญญาขั้นเรียกว่าภาวนามยปัญญา เป็นอย่างนี้ อธิบายมาแล้วนี่ เรื่อย ๆ มาอย่างนี้ จนกระทั่งถึงขั้นนี้แล้วมีอะไรที่จะพิจารณา มีแต่อัน เดียว มีอันเดียว ความรู้ก็เด่น สว่างใสก็สว่าง งามจากล้าหาญก็ไม่มีอะไรเกินอวิชา มันจึงหลอกโลกได้อย่างสำคัญ ท่านว่าโสภาส ๆ ฟังซิ ประภัสสร ๆ ท่านว่าไว้ ประภัสสรอะไร นี่ละประภัสสร ตามหลักธรรมชาติของผู้ปฏิบัติจะเจอตรงนี้ สติปัญญา จะไปหลุดลุ่ยตรงนั้นก่อน เพราะไม่เคยเห็นไม่เคยพบ ค่อยพบเข้าไป ๆ ก็เห็นเป็น ความอัศจรรย์ แล้วก็ติด ๆ

แต่เพราะเหตุว่ามันไม่มีอะไรจะพิจารณา อะไร ๆ ที่เคยพิจารณามันหมดไป เสียทั้งนั้น คือมันรู้แล้ว ๆ ปล่อย ๆ เหมือนกับว่ายข้าศึกตายเกลื่อนอยู่นั้นแหละ ข้าม ศพไป ๆ ไม่ไปติดใจกับพวกที่ตายแล้วนี้ มันติดใจกับผู้ที่ยังอยู่ ใครเป็นผู้ยังอยู่ ยังอยู่ ตรงไหน มันคั่นเข้าไปที่นั่น นี่เชื่อที่พาให้เกิดอยู่ที่จิต มันก็คั่นลงไปตรงนั้น แยกกัน ตรงนั้นพิจารณาตรงนั้น เช่นเดียวกับสภาวะธรรมทั้งหลายที่เคยผ่านมาแล้ว รู้มาแล้ว ละมาแล้วนั่น สุดท้ายมันก็ฟังหลายเหมือนกัน

เมื่อธรรมชาติอันนี้ได้ฟังหลายลงไปแล้ว นั้นละถ้าพูดเป็นศัพท์พระพุทธเจ้าท่าน ว่า “ตรัสรู้” ถ้าเป็นศัพท์ของสาวกเรียกว่า “บรรลุมรรค” จะว่าตรัสรู้ก็เป็นไรไปธรรม ดวงเดียวกัน หัวใจพ้นจากกิเลสอันเดียวกัน จะว่าตรัสรู้ก็ได้เป็นไร ถึงขั้นนั้นแล้ววิเศษวิโสเต็มที่แล้ว ไม่มีอะไรจะเกินแล้วในสามโลกธาตุนี้ ข้ามไปหมดแล้ว ที่นี้เป็นเครื่องรู้

ร้อยเปอร์เซ็นต์ และเริ่มรู้มาตั้งแต่โน้นแล้วแหละ ไอ้เรื่องเกิดเรื่องตาย มันติดมันสัมพันธ์สัมพันธ์กับอะไร เป็นภพเป็นชาติสืบเนื่องกันไป สืบต่อแขนงกันไป พอตัดขาดเข้าไป ๆ มันก็วงแคบเข้ามา ๆ จนกระทั่งถึงตัวเชื้อที่ฝังอยู่ภายในจิต ถอนกันออกมาแบบสลัดปัดทิ้ง ไม่มีอะไรเหลือแล้วที่นี้ สิ่งที่เหลือคือความบริสุทธิ์ล้วน ๆ อวิชาจมนไปหมดไม่มีอะไรเหลือ นั้น

นี่ละตัวพาให้เกิด ก็รู้ได้ชัดละซิ ที่นี้จะเอาอะไรไปเกิด เอ้า เห็นกันอยู่รู้กันอยู่ ตัวนี้จะไปเกิดที่ไหนที่นี้ เอ้า เกิดที่ไหนละ อะไรพาให้เกิด ก็สิ่งที่ดับไปตะกั้นพาให้เกิด นั้นมันรู้ชัดขนาดนั้นนะ ที่นี้ไม่เกิดแล้วจะดับไหมจิตดวงนี้ จะเอาอะไรมาดับ นั้น ไม่เกิดด้วยไม่ดับด้วย ไม่มีคำว่าว่ามีอยู่แบบโลกด้วย ไม่สูญแบบโลกด้วย มีอยู่แบบความบริสุทธิ์ ถ้าว่าสูญก็สูญแบบความบริสุทธิ์ เหมือนอย่างที่ว่านิพพาน มีอยู่แบบนิพพาน สูญแบบนิพพาน ไม่ได้สูญแบบโลกสงสาร

นี่ละธรรมะพระพุทธเจ้า ที่ว่าสอนธรรมสอนโลกสอนอันนี้เป็นอันดับแรกอันดับหนึ่ง ทรงมุ่งหมายจุดนี้เป็นสำคัญวางศาสนาลง จากนั้นก็เป็นผลพลอยได้ ผู้ใดควรจะได้ผลแบบใด ๆ ก็ดำเนินตามนั้นไม่เสียผลเสียประโยชน์ ศาสนธรรมจึงเปรียบเหมือนกับห้างร้านใหญ่ ๆ เอ้า จะเอาของตั้งแต่ราคา ๑ บาทขึ้นไปก็ได้ในห้างนี้ไม่อด ราคาเท่าไรได้ ๆ เอาราคาเป็นหมื่นเป็นแสนเป็นล้านได้ ได้หมดจนกระทั่งเอาเงินกอบมาทั้งแผ่นดินมาซื้อของในร้านนี้ไม่มีอัน ได้หมด นี่ก็เหมือนกันผู้ที่ควรจะได้คุณงามความดี ด้วยการให้ทาน ด้วยการรักษาศีล ได้หมด ด้วยการภาวนาประเภทไหนได้หมด สมาธิภาวนาขนาดไหนได้หมด จนกระทั่งถึงอริยทรัพย์ โสดา สกิทาคา อนาคา ได้ จนกระทั่งถึงอรหัตต์ ได้หมด นั้น ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้ามีบกวร่องที่ตรงไหน เอาให้เห็นชินนักปฏิบัติ

นี่การพิสูจน์ภพชาติภายในจิต ไม่มีวิชาใดที่จะสังหารวิภูจิตนี้ให้เป็นวิภูจิตได้นอกจากพุทธศาสนาแล้วก็ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าเท่านั้น วิชาอื่นนั้นมีแต่วิชาของกิเลสมาเป็นเครื่องเสริมมัน วิชาของกิเลสจะไปฆ่ากิเลสได้ยังไง ต้องวิชาธรรมชิตถึงจะไปฆ่ากิเลสได้ วิชากิเลสจะฆ่ากิเลสไม่ได้เลย มีเท่าไร ๆ ก็กิเลสเป็นผู้ผลิตให้ เอาไปให้มันหัวเราะเหอ จะไปฆ่าให้มันหัวเราะเหอ ก็วิชาอันนี้เครื่องมืออันนี้เราผลิตให้นี้จะเอามาฆ่าเราได้ไง ลองฟันหัวแกดูซิจะเลือดออกไหม มันจะเป็นยังไง นั้น ให้กิเลสหลอกฟันหัวเจ้าของด้วยเข้าไป วิชาในทางโลกเป็นอย่างนั้นมีแต่หลอก วิชาธรรมนี้ต่างหากเป็นเครื่องสังหารกิเลส

พระพุทธศาสนานี้มิได้เกิดขึ้นจากผู้ใดผู้หนึ่งมาสอนนะ เกิดขึ้นจากหลักสัจจของพระพุทธเจ้า ทรงรู้เองเห็นเอง นี่เป็นหลักธรรมชาติ ไม่มีใครจะสอนได้เลย จึงเรียก

ว่าสยัมภู ๆ ทรงรู้อองเห็นเองทุก ๆ พระองค์ อย่างพระปัจเจกพุทธเจ้าก็สยัมภู หากไม่ใช้ภูมิผู้ประกาศศาสนธรรมเท่านั้นเอง ส่วนศาสดาองค์เอกแต่ละพระองค์ ๆ นี้เป็นวิสัยของพระองค์ที่จะประกาศศาสนธรรม สยัมภูเหมือนกันแต่ความรู้กว้างขวางมากมาย อุบายวิธีการที่จะนำมาสั่งสอนสัตว์โลกมีมากที่สุด ผู้นี้ละผู้ประกาศสอนธรรม พระพุทธศาสนานี้พร้อมบริบูรณ์เลยทีเดียว วัฏจักรวัฏจักรกิเลสเต็มหัวใจจะฟังไปหมดไม่มีอะไรเหลือเหนือกำลังของศาสนานี้ไปได้เลย นี้ครบหมด เพราะฉะนั้นขอให้ทุกท่านนำไปประพฤติปฏิบัติ

อย่าเข้าใจว่าตนนี้แก่เกินไป ตนอ่อนเกินไป ตนเป็นคนเช่นนั้น ตนเป็นคนเช่นนั้น อย่าไปคิดให้กิเลสมันหลอก นิสยวาสนาสร้างมาด้วยกันทุกคน อยู่ในหัวใจด้วยกันทุกคน จะว่ามากหรือน้อยก็สร้างอยู่ด้วยกันทุกคนนี่แหละ ไม่มีใครสร้างให้ใครได้ ไม่มีใครรู้ของใครแหละ สร้างเอง ต่างคนต่างมีกรรม กรรมดีกรรมชั่วมี เสวยผลวิบากแห่งกรรมด้วยกันทั้งนั้น ท่านจึงไม่ให้ประมาทนิสยวาสนาของกันและกัน ให้สร้างตัวเองให้ดี เอาให้ได้จิตนี้ ตัววัฏจักรวัฏจักร นี้ละตัวสร้างภพสร้างชาติคือกิเลสต้นหาอาสวะนี้ กิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรม ฟังซิท่านว่า ทำกรรมแล้วผลเกิดขึ้นเป็นวิภูวน ๓ ท่านว่า จะเป็นอะไร ถ้าไม่ใช่ของกิเลส กิเลสท่านว่าเป็นเหตุให้ทำกรรม เอาให้มันหมดเสียภายในจิตใจแล้ว อยู่ไหนก็สบาย ไม่มีละคำว่ากาลสถานที่เวล่ำเวลา ขึ้นชื่อว่าสมมุติไม่มีที่จะเข้าไปแทรกในจิตนั้นได้เลย แล้วจะเอาอะไรมายุ่ง ฟังซิ

ให้มีความจงใจ ให้มีความมั่นใจ ให้มีหลักใจ อย่าเหลวไหลโยก ๆ คลอน ๆ เหมือนหลักปักชั้วควายการปฏิบัติธรรม ให้ต่างองค์ต่างตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติ อยู่ที่ไหนก็ให้เป็นเหมือนอยู่คนเดียว ๆ และอยู่คนเดียวนั้นยังให้รู้เรื่องอารมณ์ของจิตว่า มันปรุงอะไรบ้าง ให้รู้เรื่องอารมณ์ดีอารมณ์ชั่วของตัวเอง นี่ละชื่อว่าผู้มีความเพียร ให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติอย่าลดละความเพียร สติเป็นสำคัญในเรื่องความเพียร

เรื่องพุทธศาสนานี้ไม่มีปัญหาอะไรแล้วสำหรับหัวใจผมนี้ ถ้าใครจะว่าบ้างก็บ้าร้อยเปอร์เซ็นต์เลยเถียว ลงขนาดนั้นนะ ลงพระพุทธรูปเจ้า ลงศาสนธรรม ลงใน สนฺทสิฏฺฐิโก นี้ด้วย ไม่ได้ว่าลงอะไรนะมันไม่ถนัด ลงว่า สนฺทสิฏฺฐิโก นี้หมด หมดพุงเลย หมดปัญหา

เอาแค่นี้ พุด ๆ ไปก็รู้สึกเหมือนกัน ๆ ไม่มากนัก หากรู้สึก วันนี้พุดเสียงดังด้วยนะ ระยะเวลาี่ธาตุขันธ์ค่อยดี เสียงมันขึ้น ถ้าแต่ก่อนไม่ได้ขนาดนี้ โอ๊ย จะสลับไปแล้วนะ